

BIBLIOTEKARZ PODLASKI
1/2022 (LIV)
<https://doi.org/10.36770/bp.677>
ISSN 1640-7806 (print) ISSN 2544-8900 (online)
www.bibliotekarzpodlaski.pl

Olena Bondareva*

Uniwersytet imienia Borysa Hrinchenki w Kijowie, Ukraina /
/ Borys Grinchenko Kyiv University, Ukraine
ORCID 0000-0001-7126-452X

Artur Bracki*

Uniwersytet imienia Borysa Hrinchenki w Kijowie, Ukraina /
/ Borys Grinchenko Kyiv University, Ukraine
Uniwersytet Gdański, Polska / University of Gdańsk, Poland
ORCID 0000-0001-8327-0468

Wydawnicza kolekcja dramaturgiczna jako otwarta antologia: „Kolekcja teatralna” Wydawnictwa Anetty Antonenko

Publishing a drama collection as an open anthology: “Theatrical Collection” by the Anetta Antonenko Publishing House

Abstract: The article considers the publishing project “Theatrical Collection”, which was launched in 2015 by the Lviv private publishing house Anetta Antonenko, offering Ukrainian readers and theatres books of classics and modern representations of world drama in Ukrainian translations – made directly for these publications – considering the current state of Ukrainian literature and the experience of translators who actively cooperate with modern Ukrainian theatres. The Theatrical Collection project has been inscribed in the context of modern book editions of European

- * Olena Bondareva – prof. dr hab., pracuje w Katedrze Literatury Ukraińskiej, Komparatystyki i Hrinchenkoznawstwa Uniwersytetu imienia Borysa Hrinchenki w Kijowie; autorka m.in. pracy *Драматургічна антологія біографічних п'єс „Тайна буття” та її культурні контексти* (2021)
- ** Artur Bracki – dr hab., profesor w Katedrze Literatury Ukraińskiej, Komparatystyki i Hrinchenkoznawstwa Uniwersytetu imienia Borysa Hrinchenki w Kijowie, profesor w Zakładzie Sławistyki i Studiów Bałkańskich Uniwersytetu Gdańskiego; autor m.in. pracy *Українські культурознавчі студії Антонія Марцінковського: пошуки джерел націєтворення* (2019)

Ołena Bondarewa, Artur Bracki, *Wydawnicza kolekcja dramaturgiczna jako otwarta...*

drama by other publishers, as well as in the general typology and periodization of contemporary Ukrainian drama anthologies, in particular, with anthologies of the collection stage. It shows how a niche publishing project in a short period of time creates its image through connections with theatres, cultural institutions, cooperation with translators and project managers, internal sociology, powerful promotions, and performative practices, some of which were available online under quarantine restrictions.

Keywords: anthology, anthological series, open publishing collection, dramatic Other, cultural memory.

Postkolonialne praktyki kulturowe uprawiane współcześnie w Ukrainie w naukach humanistycznych wymagają najszerszych kontekstów, w tym globalnego. Dlatego dla współczesnej dramaturgii ukraińskiej i teatru ukraińskiego niezwykle ważne jest rozeznanie w tendencjach i trendach w dramacie światowym, co wymaga obecności tekstów i antologii dramatu światowego, nie tylko przetłumaczonych na język ukraiński, ale opracowanych przez pokolenie młodych tłumaczy ukraińskich, posługujących się współczesnym ukraińskim językiem literackim, orientujących się w aktualnej sytuacji społeczno-kulturowej i będących jej aktywnymi współtwórcami i promotorami. Jest to konieczne dla poszerzenia pola percepcji ukraińskich czytelników / widzów / teatrów co do procesów w dramacie światowym i trendów, kształtujących go w danej kulturze, a także dla badań porównawczych tożsamości w kontekście dramatu światowego XX–XXI wieku w zakresie dramaturgii i praktyk teatralnych.

Symptomatyczna jest sytuacja, gdy Julia-Anna Franko przybyła na Ukrainę jako stypendystka Fulbrighta w 2003 roku, aby wygłosić wykłady na temat dramatu amerykańskiego: ku swemu zdziwieniu dowiedziała się, że w tamtym czasie ukraińskojęzyczne przekłady dramatu amerykańskiego nie były w większości tłumaczeniami z języka angielskiego, lecz bezradną ukraińską adaptacją przekładów rosyjskich, przez co głębokie znaczenia osadzone w utworach stały się „powierzchowne i dalekie od oryginału”¹. W tym czasie wraz ze swoim literackim partnerem Wasylem Myckom tłumaczyła dla studentów sztukę Thorntona Wildera

¹ T. Vaydler, ... *shkiroyu nashykh zubiv*, per. z anhl. ta uporyad. V. Myts'ko, Yu.-A. Franko, Kyiv: „Fakt”, 2004, s. 4.

...skórą naszych zębów. Projekt ten był dobrym przykładem współpracy między tłumaczami, naukowcami i teatrami, ponieważ proces tłumaczenia, zdaniem Julii-Anny Franko, współistniał z tradycyjnym amerykańskim sposobem ulepszenia tekstu dramatycznego „work-shopping”², w którym regularnie uczestniczyli lwowscy aktorzy Lidia Danylczuk Wiaczesław Żukow, Ihor Zadnipriany, Tetiana Kaspruk, Ołena Kyryłowa, Petro Nykytiuk, Jurij Mysak, Oleh Stefan, Oksana Cymbał – aktorzy Teatru w Koszyku – pierwszego ukraińskiego teatru dla dzieci i młodzieży, Teatru Młodzieży im. Łesia Kurbasa oraz Teatru „Woskresinnia”, których kierownictwo przyczyniło się do owej współpracy. Jest to dobry przykład sytuacji, jak współczesne teksty dramatyczne i ich literackie tłumaczenia powinny być doskonałe i stawać się „teatralnymi”. Bez tego będziemy mieli niekończące się skargi ze strony reżyserów, takie jak: dobry tekst, ale nie da się go wystawić.

Nawiasem mówiąc, znana na Ukrainie europejska dramatopisarka Natalia Woróżyb, zastanawiając się, w jaki sposób we współczesnej kulturze zarówno spektakle, jak i drukowane teksty dramatów, czyli właśnie literatura dramatyczna, podaje ciekawą argumentację: „Tłumaczenie dramatu powinno zostać opublikowane nawet w małych nakładach. Poza tym nie mamy innej możliwości zapoznania się z tekstami obcymi, zrozumienia światowego kontekstu i poziomu. Widz może wyrobić sobie opinię o spektaklu niezależnie od aranżacji, bo reżyser bardzo często zmienia akcenty i manipuluje ukrytymi znaczeniami. Dziś sztuki często pisze się w taki sposób, że są łatwe i przyjemne w czytaniu, są bardzo żywiołowe i udane. Wydawcy komercyjni nie są zainteresowani wydawaniem dramaturgii, inicjatywa powinna wychodzić od instytucji kultury. Na przykład w Wielkiej Brytanii (pewnie też w kilku innych krajach) teatry, z którymi współpracowałam, zawsze publikują sztuki, które trafiają na scenę. Oznacza to, że po przedstawieniu każdy może kupić nie tylko program, ale także tekst. Widz może mieć wiele pytań i chęć, aby ponownie przeczytać osobiście lub pozostawić w pamięci ciekawe doświadczenie. Myślę, że to bardzo słuszne”³.

Warto zauważyć, że nie zawsze ukraińscy czytelnicy są gotowi na recepcję dramatu, gdyż ta warstwa kulturowa nie ma na Ukrainie odpowiedniego

² Tamże, s. 4.

³ V. Tuzhyna, *Teatr u knyżtsi. Yaku dramaturhiyu drukuyut' v Ukraini*, URL: <https://chytomo.com/perekladna-ta-ukrainska-drama-refleksii-vydavnytstv-ta-teatralni-vtillennia/>, [Data dostępu: 09.12.2021].

Ołena Bondarewa, Artur Bracki, *Wydawnicza kolekcja dramaturgiczna jako otwarta...*

wsparcia państwowego i instytucjonalnego, w przeciwieństwie do krajów zachodnich, gdzie czyta się dramat nie mniej niż poezję i prozę, a teatry nie widzą siebie poza problemami współczesnego zglobalizowanego świata i poza jego narodowymi wersjami. Im dalej na Zachód, tym trudniej argumentować, dlaczego dramat jest najmniej powszechnym i popularnym gatunkiem na Ukrainie, a na mikroskopijnych wydaniach nikt nie zarabia – na razie „Kolekcja teatralna” to flagowa wersja Wydawnictwa Anetty Antonenko. Nawet w kręgach twórczych panuje bardzo dziwny i nieufny stosunek do teatru – mówi Łarysa Andrijewska, tłumaczka, dziennikarka i kierowniczką projektu „Kolekcja teatralna”⁴. Dlatego bez wątpienia najnowsze wydania sztuk potrzebują profesjonalnej analizy, która może zainteresować czytelników, profesjonalistów i teatry.

Celem artykułu jest omówienie projektu wydawniczego „Kolekcja teatralna” lwowskiego prywatnego wydawnictwa Anetta Antonenko jako otwartego zbioru dramatycznego, organicznie wpisującego się w tworzenie kolekcji dokumentujących rozwój ukraińskich antologii dramatycznych. Obiektem badań jest cała seria „Kolekcja teatralna” (obecnie 25 tomów dramaturgii powszechnej we współczesnych ukraińskich przekładach literackich), przedmiotem – podejście prywatnego wydawnictwa do tworzenia zbioru otwartego oraz rola zbioru w kształtowaniu kulturowego krajobrazu współczesnej Ukrainy.

Przy analizie badań nad publikacjami na uwagę zasługuje pozycja Tamary Hundorowy, która, dostrzegając antologiczny „boom” w ukraińskim procesie literackim lat 90., tłumaczy go postmodernistycznym pragnieniem tworzenia nowych kanonów przez postkolonialną kulturę artystyczną: „Liczne antologie, powstałe w latach 90., były w istocie próbami stworzenia nowych kanonów”⁵. W nurcie antologii lat 90. badaczka wyodrębnia takie typy klasyfikacji, jak: pokoleniowa, gatunkowa, regionalna, osobista, chronologiczna, uważając, że próby wyartykułowania nowych kanonów są relewantne dla każdego z tych typów, bo w ukraińskim literackim postmodernizmie nowa „kanonizacja” współistnieje z „decentralizacją”⁶.

⁴ L. Andriyevs'ka, „*Yak teatru ne vyzhyty bez publiky, tak i nam bez pokuptsya*”: *Interv'yu dlya Yuliyi Hanushchak ta Mykoly Tsyhanyuka*, URL: <https://anetta-publishers.com/presses/1441>, [Data dostępu: 09.12.2021].

⁵ T. Hundorova, *Pistryachornobyl's'ka biblioteka. Ukrayins'kyy literaturnyy postmodernizm*, Kyiv: „Krytyka”, 2005, s. 75.

⁶ Tamże, s. 75.

Ołena Bondarewa, Artur Bracki, *Wydawnicza kolekcja dramaturgiczna jako otwarta...*

Ołena Haleta podaje uzasadnione naukowo odpowiedzi na pytania o przyczyny popularności antologii wśród współczesnych czytelników i wydawców, charakter i specyfikę tekstów antologicznych, wewnętrzną jedność tego gatunku, reprezentatywność, „obecność” antologii w rozważaniach teoretycznych nad kulturą współczesną⁷. Śladem za antropologami zachodnimi wprowadza do obiegu naukowego postrzeganie antologii jako „kolekcji”, co pozwala „wyróżnić antologię jako ważny przedmiot badań”, może służyć jako „środek twórczego wyrażania siebie przez redaktora i tworzenia zbiorowej tożsamości kulturowej”, a także przenosi antologię z wąskiego kontekstu praktyki czysto literackiej do szerszego kulturowego kontekstu „pozaliterackich praktyk kolekcjonowania”⁸.

Pod tym względem jej stanowisko współgra z wysiłkami Tamary Hundorowy, by zastanowić się nad wieloma metaforycznymi definicjami-formami, aby uchwycić proces tworzenia odpowiedniej literatury o „postapokaliptycznym”, „post-czarnobylskim” posmaku: „Dla postmodernistów literatura nie jest ani zamkniętym kanonem, ani indywidualnie przeżyтым mitem. Istnieje jednocześnie w postaci swoich śladów-zapisów, tj. tekstów, wątków, imion i może tworzyć »archiwum«, »bibliotekę«, »muzeum«, »antologię«, »spis«”⁹. Warto zwrócić uwagę, że wszystkie koncepty wymienione przez badaczkę, niezależnie od powłoki słownej, w jaką są ubrane, należą do jednego pola semantycznego i są skorelowane z bazowym pojęciem antologii.

W opracowaniu *Współczesne antologie dramatyczne w kontekście antologizacji ukraińskich procesów kulturowych. Artykuł 1. Etap poszukiwania form (1979–2014)* Olena Bondarewa zaproponowała periodyzację współczesnych antologii dramatycznych wydawanych na Ukrainie i uzasadniła przynależność publikacji antologicznych do etapu poszukiwania form (do 2014 r.) i do etapu kolekcji (od 2015 r.). Wszystkie antologiczne wydania dramaturgii obecnej w wydaniach ukraińskich od 2003 roku zostały odniesione do etapu lustra¹⁰,

⁷ O. Haleta, *Vid antolohiyi do ontolohiyi: antolohiya yak sposib reprezentatsiyi ukrayins'koyi literatury kintsya XX – pochatku XXI stolittya: monohrafiya*, Kyiv: „Smoloskyp”, 2015.

⁸ Tamże, s. 18–19.

⁹ T. Hundorova, *Pislyachornobyl's'ka biblioteka. Ukrayins'kyy literaturnyy postmodernizm*, dz. cyt., s. 46–47.

¹⁰ O. Bondarewa, *Suchasni dramaturhichni antolohiyi u konteksti antolohizatsiyi ukrayins'kykh kul'turnykh protsesiv. Stat'ya 1. Etap poshuku formativ (1979–2014)*. [w:] „Kurbasiv's'ki chytannya. Naukovyy visnyk NTSTM im. L.Kurbasa”, № 16., Kyiv 2021.

Ołena Bondarewa, Artur Bracki, *Wydawnicza kolekcja dramaturgiczna jako otwarta...*

w którym dramaturgia powszechna, głównie klasyka dramatu europejskiego służy jako niesystematyczna projekcja dramatu ukraińskiego. Warto zauważyć, że dla większości ukraińskich wydawców ten etap trwa do dziś, a Wydawnictwo Anetty Antonenko ze swoją serią „Kolekcja teatralna” doskonale wpisuje się w etap kolekcji.

Po raz kolejny warto powrócić do tezy, że w 2015 roku na Ukrainie etap kolekcji rozpoczyna się od antologicznych prezentacji dramatu. Jest to ważne, biorąc pod uwagę, że twórcy zbiorów dramatu ukraińskiego z Narodowego Centrum Sztuki Teatralnej im. Łesia Kurbasa i „Kolekcji Teatralnej” Wydawnictwa Anetty Antonenko nie są w żaden sposób powiązani z artystami, menedżerami i wydawcami, a jednak w obu sytuacjach koncepcja kolekcji dramatów jest opracowywana i wydawana. Oczywiście, w Ukrainie po Rewolucji Godności przyszedł czas na bardziej merytoryczne dyskusje na temat integralności narodowych procesów kulturowych, ich korelacji z kontekstem europejskim i światowym, tożsamości (jednej lub wielu) oraz roli kultury w ogóle, a dramatu w szczególności w rozumieniu i kształtowaniu tego pola semantycznego.

Zmieniają się praktyki układania tekstów dramatycznych w antologie. „Tak jak kolekcje wyrażają samą istotę kultury, w której powstają i trwają, antologie literackie nie tylko odzwierciedlają poszczególne okresy czy zjawiska literackie, ale także świadczą o hierarchii wartości i upodobań, potrzebach i wymaganiach literatury w obrębie której powstają”, są więc cenne nie tylko ze względu na ich faktografię, ale także sposób »przedstawienia takiego czy innego zjawiska literackiego«, w którym z punktu widzenia Ołeny Hałety, ważne są odpowiedzi na »nowe potrzeby społeczności czytelniczej« i nowe formy prezentowania »własnej tożsamości kulturowej«¹¹.

Warto też zwrócić uwagę na otwartość antologii-zbiorów na dodawanie nowych projektów i nowych formatów kolekcji, co bez wątpienia świadczy o strategicznych perspektywach wybranych przez redaktorów co do ogólnej ścieżki rozwoju współczesnych antologii dramatycznych.

Całościowy zbiór współczesnych antologii dramatycznych opublikowanych na Ukrainie XXI wieku wykazuje tendencję do semiotyzowania dramatu współczesnego jako zjawiska, którego znaczeniem jest „niekończąca się seria

¹¹ O. Haleta, *Vid antolohiyi do ontolohiyi: antolohiya yak sposib reprezentatsiyi ukrayins'koyi literatury kintsya XX – pochatku XXI stolittya: monohrafiya*, dz. cyt., s. 62.

odniesień do innych zjawisk – seria, która nigdy nie otwiera się na inny stosunek do niego”: w tej sytuacji „część, stając się fragmentem nieskończonego semiotycznego łańcucha odniesień, nabiera zdolności ukazywania się jako całość, inaczej zwrócona ku odbiorcy”¹².

Jednak do 2015 roku żadne ukraińskie wydawnictwo nie odważyło się systematycznie wydawać przetłumaczonych dramatów światowych, można więc uznać za słuszne stwierdzenie, że „Kolekcja Teatralna» powstała z głodu. Głodu dobrych tekstów. Takich, które będą czytane, które zbiorą pełne sale teatralne”¹³. Inicjatywa wyszła z Wydawnictwa Anetta Antonenko („wydawnictwo projektowe”, jak opisuje to kierowniczka projektu i tłumaczka Łarysa Andrijews’ka, podkreślając, że długo studiują nowy produkt przed wejściem z nim na rynek¹⁴), które weszło na rynek książki z cykliczną otwartą serią „Kolekcja Teatralna” i dalej rozwija ten projekt.

Początkowo seria miała charakter czysto książkowej antologii, na którą składały się przetłumaczone teksty dramatu światowego. Anetta Antonenko powiedziała, że sama idea serii jest dość stara – zrodziła się „w rozmowach z tłumaczami, reżyserami teatralnymi i krytykami. Jej potężnym »motorem« stał się Iwan Riabczij, pisarz, dziennikarz i tłumacz z języka francuskiego. To on mnie pobudził (on wie jak!) i namówił do zaryzykowania. Tak powstały pierwsze książki”¹⁵.

„Książki wchodziły do serii na różne sposoby” – mówi Łarysa Andrijews’ka: na przykład publikacja dzieła Davida Edgara została zainicjowana przez Artystyczny Arsenal¹⁶.

W 2020 r. rozpoczyna się wydawanie 10 książek dramatycznych, zjednoczonych w ramach projektu „#cechy szczególne” (pełny tytuł: *Cechy szczególne*:

¹² *Teoretycheskaya kul'turolohyya*, Akademycheskyy proekt, Moskwa-Ekaterynburh: Delovaya knyha, RYK, 2005, s. 277.

¹³ *Серія “Коллекція театральна”*, URL: <https://cultura.city/news/seria-kolekcja-teatralna>.

¹⁴ A. Yarushevs’ka, *Larysa Andriyevs’ka: “V ideal’nomu proyektu sut’ – u nazvi, a tsili y rezul’taty – u pershomu abzatsi”*, URL: <https://theatre.love/ru/blog/larisa-andr-vska-v-dealnomu-pro-kt-sut-u-nazv-a-c-l-y-rezultati-v-pershomu-abzac/>, [Data dostępu: 09.12.2021].

¹⁵ Antonenko A., *Pro seriyu „Kolektsiya teatral’na”*, URL : <https://anetta-publishers.com/news/307>, [Data dostępu: 09.12.2021].

¹⁶ A. Yarushevs’ka, *Larysa Andriyevs’ka: “V ideal’nomu proyektu sut’ – u nazvi, a tsili y rezul’taty – u pershomu abzatsi”*, URL: <https://theatre.love/ru/blog/larisa-andr-vska-v-dealnomu-pro-kt-sut-u-nazv-a-c-l-y-rezultati-v-pershomu-abzac/>, [Data dostępu: 09.12.2021].

Ołena Bondarewa, Artur Bracki, *Wydawnicza kolekcja dramaturgiczna jako otwarta...*

10 rozmów o tożsamości). Projekt obejmował „tłumaczenie, przygotowanie do druku, druk i promocję wysokiej rangi sztuk 10 europejskich autorów”¹⁷. Kierowniczką projektu Łarysa Andrijews’ka wykazuje skupienie się na „cechach szczególnych, tj. tożsamości, tym, co wyróżnia nas z tłumy”¹⁸. Jak mówi Anetta Antonenko, grant dał możliwość bardzo płynnej promocji idei serii – aż 24 miesiące: „Dla tak złożonego produktu, jakim jest dramat w formie książkowej, jest to bardzo ważne. Nadrzędnym celem projektu jest maksymalna promocja tłumaczeń w środowisku teatralnym, czyli realizacja sceniczna naszych publikacji”¹⁹.

Jednak nawet spore fundusze grantowe nie pokryły wszystkich kosztów tego projektu: „Grant »Kreatywna Europa« na pierwszy rzut oka jest spory, i dużą kwotę inwestujemy w promocję, bo mamy dramat – nieograniczoną przestrzeń dla kreatywności. To jednak tylko 50% całkowitego budżetu, reszta to wydawca lub inni darczyńcy”²⁰. Dzięki temu projektowi wydawnictwo zamierzało dotrzeć do jak najszerszego grona czytelników i widzów ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i studentów, środowiska zawodowego, a także osób niepełnosprawnych²¹.

W 2021 roku ta lokalna seria „#cechy szczególne” została ukończona, a Wydawnictwo Anetty Antonenko rozpoczyna kolejną serię „Książka ze sceny”, markując jej przynależność do serii nadrzędnej „Kolekcja teatralna”.

W książkach z serii „Kolekcja teatralna. Książka ze sceny” zawarto informacje o odpowiednich spektaklach (gatunek, autor, tłumacz, reżyser,

17 *Osoblyvi prykmyty: 10 besid pro identychnist’*, URL: <https://anetta-publishers.com/projects/1>, [Data dostępu: 09.12.2021].

18 A. Yarushevs’ka, *Larysa Andriyevs’ka: “V ideal’nomu proyektu sut’ – u nazvi, a tsili y rezul’taty – u pershomu abzatsi”*, URL: <https://theatre.love/ru/blog/larisa-andr-vska-v-dealnomu-pro-kt-sut-u-nazv-a-c-l-y-rezultati-v-pershomu-abzac/>, [Data dostępu: 09.12.2021].

19 A. Dmukhovs’ka, *Yak otrymaty hrant „Kreatyvnoi Yevropy”: dosvid vydavnytstva*, URL: <https://chytomo.com/iak-otrymaty-hrant-kreatyvnoi-ievropy-dosvid-vidavnytstva/>, [Data dostępu: 09.12.2021].

20 A. Yarushevs’ka, *Larysa Andriyevs’ka: “V ideal’nomu proyektu sut’ – u nazvi, a tsili y rezul’taty – u pershomu abzatsi”*, URL: <https://theatre.love/ru/blog/larisa-andr-vska-v-dealnomu-pro-kt-sut-u-nazv-a-c-l-y-rezultati-v-pershomu-abzac/>, [Data dostępu: 09.12.2021].

21 A. Dmukhovs’ka, *Yak otrymaty hrant „Kreatyvnoi Yevropy”: dosvid vydavnytstva*, URL: <https://chytomo.com/iak-otrymaty-hrant-kreatyvnoi-ievropy-dosvid-vidavnytstva/>, [Data dostępu: 09.12.2021].

Ołena Bondarewa, Artur Bracki, *Wydawnicza kolekcja dramaturgiczna jako otwarta...*

aktorzy, kierownik części literacko-dramatycznej, czas trwania, ograniczenia wiekowe, data premiery, dodatkowe informacje o twórcach spektaklu, role / postacie, kod QR z odniesieniem do zwiastuna spektaklu), obszerne informacje o teatrze, w którym aranżowano tekst, kolorowe załączniki ze zdjęciami z premiery. Na odwrocie okładki, oprócz informacji o dramatopisarzu, znajduje się logo odpowiedniego teatru ukraińskiego i jego hasło, jeśli występuje w logo.

Nawiasem mówiąc, Wydawnictwo Anetty Antonenko zapowiada dalszy rozwój serii „Kolekcja teatralna”: „Będziemy rozwijać serię, planujemy też dodać dramaturgię do innych serii, głównie ukraińskich. Bo ktoś musi to wreszcie zrobić... Projekt potwierdził, że nie jest to biznes nieopłacalny finansowo – robimy dodruk części książek. Biorąc pod uwagę, że są tu nazwiska zupełnie niezna-
ne na Ukrainie, jest to niezaprzeczalny sukces”²².

Dynamika rozwoju tego zbioru pokazuje, że wydawanie dramatu współczesnego nabiera rozpędu i wzbudza ciekawość:

2015 – I edycja (*Bóstwo masakry* Jasminy Rezy²³);

2016 – 1 edycja (*Emigranci. Pieszko. Portret* Sławomira Mrożka²⁴);

2017 – 5 edycji (*Tom na farmie* Michela Marka Boucharda²⁵, *Aeroplany* Carlosa Gorostisy²⁶, *Mileva Einstein* Widy Ognenowić²⁷, *Kraj Medei* Sarah Stridesberg²⁸, *Pożary* Wajdi Muawad²⁹);

22 A. Yarushevs'ka, *Larysa Andriyevs'ka: "V ideal'nomu proyekti sut' – u nazvi, a tsili y rezul'taty – u pershomu abzatsi"*, URL: <https://theatre.love/ru/blog/larisa-andr-vska-v-dealnomu-pro-kt-sut-u-nazv-a-c-1-y-rezultati-v-pershomu-abzac/>, [Data dostępu: 09.12.2021].

23 YA. Reza, *Bozhestvo rizanyny. P"yesa*, per. z fr. I. Ryabchiya, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2015.

24 S. Mrozhek, *Emihranty. Pishky. Portret. P"yesy*, per. z pol's'k. S. Borshchevs'koho, O. Katayevoyi, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2016.

25 M.M. Bushar, *Tom na fermi. P"yesa*, per. z fr. R. Nyemtseva, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2017.

26 K. Horostisa, *Aeroplany. P"yesa*, per. z isp. S. Borshchevs'koho, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2017.

27 V. Ohnyenovych, *Mileva Aynshtayn. P"yesa*, per. z serbs'k. A. Tatarenko, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2017.

28 S. Stridesberg, *Krayina Medeya. P"yesa*, per. z shved. S. Volkovets'koyi, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2017.

29 V. Muavad, *Pozhezhi. P"yesa*, per. z fr. R. Nyemtseva, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2018.

Ołena Bondarewa, Artur Bracki, *Wydawnicza kolekcja dramaturgiczna jako otwarta...*

2018 – 2 edycje (*Święto żelaza* Roberto Arlta³⁰ i *Pięćdziesiątnica* Davida Edgara³¹);

2019 – 3 edycje (*Christina, dziewczyna-król* Michela Marka Boucharda³², *Między dwiema kartotekami* Tadeusza Różewicza³³, *Zdrada Einsteina* Erica-Emmanuela Schmidta³⁴).

2020–2021 – duży projekt grantowy „#cechy szczególne” (łącznie 10 książek), w tym:

2020 – 5 wydań *Moja droga Lisistrato* Adonisa Georgiou³⁵, *Tektonika zmysłów* Ericha-Emmanuela Schmitta³⁶, *Le Livropathe. Darwin* Thierry’ego Debrouxa³⁷, *Cud w czarnym domu* Milana Ugde³⁸, *Uwolnić złotego łosia* Laury Sintiji Černiauskaitė³⁹;

2021 – 5 wydań (*Sędziowie nocą* Antonio Buero Vallejo⁴⁰, *Iwona księżniczka Burgunda. Matżeństwo. Operetka* Witolda Gombrowicza⁴¹, *Jaskinia filozofów*

³⁰ R. Arlt, *Svyato zaliza. P”yesa na try diyi*, per. z isp. S. Borshchevs’koho, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2018.

³¹ D. Edgar, *P”yatdesyatnytsya. P”yesy*, per. z anhl. O. Zamoys’koyi, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2018.

³² M.M. Bushar, *Khrystyna, divchyna-korol’. P”yesa*, per. z fr. R. Nyemtseva, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2019.

³³ T. Ruzhevych, *Mizh dvoma kartotekamy. Vybrani dramy*, per. z pol’s’k. L. Andriyevs’koyi, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2017.

³⁴ E.-E. Shmitt, *Zrada Aynshtayna, P”yesy*, per. z fr. I. Ryabchiya, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2019.

³⁵ A. Heorgiu, *Lyuba moya Lisystrato. Dramy*, per. z hrets’k. A. Savenka, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2020.

³⁶ E.-E. Shmitt, *Tektonika pochuttiv. P”yesy*, per. z fr. I. Ryabchiya, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2020.

³⁷ T. Debru, *Knyzhkonyukh. Darwin. P”yesy*, per. z fr. I. Ryabchiya, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2020.

³⁸ M. Uhde, *Dyvo v chornomu budynku. Komediya na dvi diyi*, per. z ches’k. L. Kitsyly, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2020.

³⁹ L.S. Chernyauskayte, *Zvil’nit’ zolote losha. Kovzanka. P”yesy*, per. z lytovs’k. B. Belyavtsiv, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2020.

⁴⁰ A.B. Val’yekho, *Suddi unochi. P”yesa*, per. z isp. H.Hrabovs’koyi, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2021.

⁴¹ V. Gombrovych, *Ivona, pryntsesa burhunds’koho. Shlyub. Opereta. P”yesy*, per. z pol’s’k. L. Andriyevs’koyi, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2021.

Ołena Bondarewa, Artur Bracki, *Wydawnicza kolekcja dramaturgiczna jako otwarta...*

Zbigniewa Herberta⁴², *Królowa piękności z Leenane. Pan Poduszka. Jednoręki ze Spokane* Martina McDonagha⁴³, *Bośniackie dramaty* Slobodana Schneidera⁴⁴).

2021 – I edycja serii „Kolekcja teatralna” (*Kominek* Davida Paketa⁴⁵); II edycja nowego projektu „Kolekcja Teatralna. Książka ze sceny” (*Wydarzenie w mieście Goga* Sławka Gruma⁴⁶ i *Złe drogi* Natalki Woróżbyt⁴⁷).

Poprzez wielką serię „Kolekcja Teatralna” tworzona jest własna grupa tłumaczy współczesnego dramatu akceptowanych przez prywatne Wydawnictwo Anetty Antonenko: Łarysa Andrijews’ka (z polskiego), Beatrice Belawciw (z litewskiego), Serhij Borszczewski (z hiszpańskiego), Sofija Wołkowec’ka (z hiszpańskiego), Sofija Wołkowec’ka (ze szwedzkiego), Hałyna Hrabows’ka (z hiszpańskiego i angielskiego), Ołena Zamojs’ka (z angielskiego), Ołena Katajewa (z polskiego), Lidia Kicyła (z czeskiego), Mariana Klimec’ (ze słoweńskiego) Oleksa Nehrebec’ki (z angielskiego), Rostysław Niemcew (z francuskiego), Iwan Riabczij (z francuskiego), Andrij Sawenko (z greckiego), Ałła Tatarenko (z serbskiego, chorwackiego). To stosunkowo wąski krąg, który jest samowystarczalny, ponieważ większość z tych tłumaczy ściśle współpracuje z odpowiednimi ambasadami i ośrodkami kultury, od wielu lat promuje kulturę europejską na Ukrainie, niektórzy są zaangażowani w inne projekty wydawnicze, a niektórzy, jak Iwan Riabczij współpracują z Wydawnictwem od samego początku. To także ci, którzy tłumaczyli już dramaty i mają nie tylko duże doświadczenie, ale także związki z teatrami. Anetta Antonenko podkreśla, że programy tłumaczenia artystycznego Fundacji „Kreatywna Europa” generalnie wspierają pracę tłumaczy na odpowiednim poziomie i podkreślają

⁴² Z. Herbert, *Pechera filosofiv. P”yesa*, per. z pol’s’k. L. Andriyevs’koyi, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2021.

⁴³ M. MakDona, *Koroleva kraszy z Linana. Lyudyna-podushka. Usiknovennyya ruky v Spokani. P”yesy*, per. z anhl. O. Nehrebets’koho, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2020.

⁴⁴ S. Shnyder, *Bosnijs’ki dramy. P”yesy*, per. z khorvat-s’k. A. Tatarenko, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2021.

⁴⁵ D. Paket, *Ohnyshche. 2 hod.14. P”yesy*, per. z fr. R. Nyemtseva, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2021.

⁴⁶ S. Grum, *Podiyi u misti Goga. P”yesa*, per. z sloven. M. Klymets’, Kyiv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2021.

⁴⁷ N. Vorozhbyt, *Pohani dorohy. P”yesa*, L’viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2021.

Ołena Bondarewa, Artur Bracki, *Wydawnicza kolekcja dramaturgiczna jako otwarta...*

rolę tłumacza jako ważnego mediatora kultury⁴⁸. Ze swojej strony tłumaczy wspiera też Wydawnictwo: „Nasze wydawnictwo stać na wydawanie dramatów, bo mocno angażuje się w pozyskiwanie środków z funduszy zagranicznych. Ponadto – mówi Anetta Antonenko – kupuję prawa do tłumaczenia w formie książkowym, pozostawiając tłumaczowi prawo do tantiem z produkcji teatralnych. To dla niego dodatkowy dochód, który jest stały w przypadku wystawiania sztuki w ukraińskim teatrze. Uważam to za uczciwy i wyważony krok”⁴⁹. Na przykład w ramach projektu „#cechy szczególne” zostało przetłumaczonych 19 sztuk napisanych przez dziesięciu dramaturgów.

Na pewnym etapie rozwoju wydawniczej „Kolekcji Teatralnej” kontrapunktem dla Wydawnictwa staje się praktyczna i sprawna komunikacja z teatrami. Rozpoczyna się od etapu „Książka na scenie”: w 2019 roku Łarysa Andrijews’ka namówiła Anetę Antonenko, by zaryzykowała i złożyła wniosek o wspólny projekt z Ukraińską Fundacją Kultury, inicjując w ramach przygotowań do publikacji cztery spektakle sztuk teatralnych oraz kursy mistrzowskie tłumaczy i autorów „Kolekcji teatralnej”⁵⁰. Wydarzenia miały odbywać się w Kijowie i we Lwowie, w dwóch teatrach – Teatrze Małym w Kijowie i Teatrze im. Łesi Ukrainki we Lwowie. Do promocji dołączyli partnerzy Info: Theatre.love, Teatralne rybołówstwo, Mizanscena, Czytomo, Litcenter, instytucje kulturalne i dyplomatyczne Litwy i Polski⁵¹.

Aby zjednoczyć publiczność teatralną i książkową⁵² oraz zmaksymalizować jej zainteresowanie nowoczesnym dramatem i teatrem, założono, że wspierany przez Ukraińską Fundację Kultury projekt „Książka na scenie” jest realizowany jako cykl wydawniczo-teatralnych wydarzeń w Kijowie i we Lwowie podczas największych forów książkowych Arsenалу Sztuki (Kijów, 20–24 maja 2020 r.) oraz

⁴⁸ A. Dmukhovs’ka, *Yak otrymaty hrant „Kreatyvnoi Yevropy”*: dosvid vydavnytstva, URL: <https://chytomo.com/iak-otrimary-hrant-kreatyvnoi-ievropy-dosvid-vidavnytstva/>, [Data dostępu: 09.12.2021].

⁴⁹ V. Tuzhyna, *Teatr u knyzhysi. Yaku dramaturhiyu drukuyut’ v Ukrayini*, URL: <https://chytomo.com/perekladna-ta-ukrainska-drama-refleksii-vidavnytstv-ta-teatralni-vtilennia/>, [Data dostępu: 09.12.2021].

⁵⁰ A. Yarushevs’ka, *Larysa Andriyevs’ka: “V ideal’nomu proyekti sut’ – u nazvi, a tsili y rezul’taty – u pershomu abzatsi”*, URL: <https://theatre.love/ru/blog/larisa-andr-vska-v-dealnomu-pro-kt-sut-u-nazv-a-c-l-y-rezultati-v-pershomu-abzac/>, [Data dostępu: 09.12.2021].

⁵¹ Tamże.

⁵² „Knyzhka na stseni”: 4 performansy vid ukrayins’kykh rezhysyerv, URL: <https://theatre.love/blog/knyzhka-na-scen-4-performansi-v-d-ukra-nskih-rezhiser-v/>, [Data dostępu: 09.12.2021].

Ołena Bondarewa, Artur Bracki, *Wydawnicza kolekcja dramaturgiczna jako otwarta...*

Book Forum (Lwów, 16–20 września 2020 r.), na których zaplanowano 4 odczyty performatywne sztuk dramaturgicznych w ramach projektu „Cechy szczególnie: 10 rozmów o tożsamości”. Do ich realizacji wybrano czterech ukraińskich reżyserów – Hannę Turło, Ołenę Apczeł, Dmytra Zachożenkę i Rożę Sarkisjan oraz dwa teatry – Teatr Mały w Kijowie i Teatr Łesi we Lwowie. Na ostatnim etapie Roza Sarkisjan nie mogła wziąć udziału w projekcie z powodu choroby bliskiej osoby, więc Dmytro Zachożenko wystawił dwa spektakle.

Pierwotna idea projektu zrodziła również ciekawy algorytm „wystawiamy – gramy – publikujemy, umieszczając w książce filmy z przedstawień”. Jednakże pandemia znacząco wpłynęła na ten projekt. Tak, Arsenal Książki w 2020 r. w ogóle się nie odbył i został oficjalnie przełożony na 2021 r., a Book Forum odbyło się online. W rezultacie format czytań scenicznych przeznaczony dla dużej otwartej publiczności został przekształcony w wydarzenia online i odczyty performatywne dla sieci społecznościowych. Również w związku z pandemią zmienił się termin prezentacji samych przedstawień, odpowiednio kolorowe wstawki ze scenicznych czytań *Operetki* znajdują się tylko w książce Witolda Gombrowicza. Uczestnicy projektu mieli również nadzieję na „rozpoczęcie szerokiej publicznej dyskusji na Ukrainie na temat historii tożsamości europejskiej, podstawowych wartości europejskich, szacunku dla każdej tożsamości, empatii i tolerancji dla Innego”⁵³, dlatego po każdym pokazie zaplanowano dyskusje, omówienia i ankiety.

Także ukraińskie teatry zaczynają dostrzegać potrzebę unowocześnienia swojego repertuaru. Na przykład reżyser Stas Żyrkow, odpowiadając na pytanie, czy współczesny teatr ukraiński potrzebuje artystycznych przekładów współczesnej dramaturgii światowej, podkreśla: „Dla mnie istnieje aksjomat: teatr nie może istnieć bez nowoczesnego dramatu. W całym swoim życiu wystawiłem około 30 sztuk w różnych teatrach i krajach, a 95% z nich to dramaty współczesne. Teatr musi być aktywny, przystosowany społecznie, aby rozmawiać o różnych gorących tematach poruszanych w społeczeństwie. Bardzo ważne jest nauczenie widzów czytania sztuki, aby rozumieli, jak tekst zostanie lub nie zostanie zinterpretowany na scenie”⁵⁴.

⁵³ Tamże.

⁵⁴ V. Tuzhyna, *Teatr u knyżtsi. Yaku dramaturhiyu drukuyut' v Ukraini*, URL: <https://chytomo.com/perekladna-ta-ukrainska-drama-refleksii-vydavnytstv-ta-teatralni-vtillennia/>, [Data dostępu: 09.12.2021].

Ołena Bondarewa, Artur Bracki, *Wydawnicza kolekcja dramaturgiczna jako otwarta...*

Wydawnictwo Anetty Antonenko informuje teatry o tym, jakie nowe przekłady dramatów ukazały się na rynku, a także monitoruje, które z opublikowanych tekstów są wystawiane i promowane przez współczesny teatr ukraiński. Na przykład Łarysa Andrijews'ka mówi, że *Pięćdziesiątnica* Davida Edgara była już wystawiona cztery razy, a trzykrotnie odtworzono *Tom na farmie* Kanadyjczyka Boucharda. Na spektakle przybywali autorzy, spotkania odbywały się w teatrach przy pełnych salach. Schmitt jest prawdopodobnie najpopularniejszy – na ukraińskich scenach jest nie tylko jego dramat, ale także proza⁵⁵. Dzięki temu teatry stają się również pełnoprawnymi partnerami projektu „Kolekcja teatralna. Książka ze sceny”.

Podsumowując, należy stwierdzić, że na przykładzie kilkuletniego tworzenia i promocji otwartej wydawniczej serii-antologii „Kolekcja Teatralna” widzimy, jak udany niszowy projekt wydawniczy nabiera wizerunku i siły, zyskując wsparcie instytucji kultury, obrastając nowymi elementami projektu i nowymi seriami, dając kolekcji, oprócz niezbędnego wsparcia materialnego także dodatkowy potencjał promocji i optycznej atrakcyjności kulturowej i odbiorczej.

Oznacza to, że nie tylko wydawnictwo i zespół projektowy czerpią korzyści z takiego projektu, ale jego wyniki są globalne:

- tłumacze otrzymują dodatkowe zachęty – finansowe, intelektualne, dodatkową promocję i popularyzację przetłumaczonych sztuk;
- wydawnictwo poszerza swoją kolekcję i szuka możliwości realizacji swoich ambicji estetycznych;
- instytucje kultury zapewniają solidne pokrycie kosztów publikacji i promocji wartościowych książek;
- książki z serii trafiają do różnego rodzaju przeglądów literackich i krytycznoliterackich, stąd dodatkowa spontaniczna promocja wydań i wydawnictw;
- czytelnicy otrzymują stały produkt wysokiej jakości i tworzą horyzont oczekiwań, na którym można budować nowe strategie marketingowe;
- teatry stają się bezpośrednimi uczestnikami procesu tworzenia i promocji produktów książkowych, jednocześnie otrzymując dodatkową reklamę od wydawcy.

⁵⁵ A. Yarushevs'ka, *Larysa Andriyevs'ka: "V ideal'nomu proyekti sut' – u nazvi, a tsili y rezul'taty – u pershomu abzatsi"*, URL: <https://theatre.love/ru/blog/larisa-andr-vska-v-dealnomu-pro-kt-sut-u-nazv-a-c-l-y-rezultati-v-pershomu-abzac/>, [Data dostępu: 09.12.2021].

Бібліографія

- Андрієвська Л. *“Як театру не вижити без публіки, так і нам без покупця”*: Інтерв’ю для Юлії Ганущак та Миколи Циганюка. URL: <https://anetta-publishers.com/presses/1441>.
- Антоненко А. *Про серію “Колекція театральна”*. URL: <https://anetta-publishers.com/news/307>.
- Арльт Р. *Свято заліза*. П’єса на три дії / Пер. з ісп. С.Борщевського. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2018.
- Бондарева О. *Сучасні драматургічні антології у контексті антологізації українських культурних процесів. Стаття 1. Етап пошуку форматів (1979–2014)*. Курбасівські читання. Науковий вісник НЦТМ ім. Л.Курбаса. Київ, 2021. № 16.
- Бушар М.М. *Том на фермі*. П’єса / Пер. з фр. Р.Нємцева. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2017.
- Бушар М.М. *Христина, дівчина-король*. П’єса / Пер. з фр. Р.Нємцева. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2019.
- Вайдлер Т. ... *шкірою наших зубів* / Пер. з англ. та упоряд. В.Мицько, Ю.-А.Франко. Київ: Факт, 2004.
- Вальєхо А.Б. *Судді уночі*. П’єса / пер. з ісп. Г.Грабовської. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2021.
- Ворожбит Н. *Логані дороги*. П’єса. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2021.
- Галета О. *Від антології до онтології: антологія як спосіб репрезентації української літератури кінця ХІХ – початку ХХІ століття* : монографія. Київ: Смолоскип, 2015.
- Георгіу А. *Люба моя Лісистрато*. Драми / Пер. з грецьк. А.Савенка. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2020.
- Герберт З. *Печера філософів*. П’єса / Пер.з польськ. Л.Андрієвської. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2021.
- Горостіса К. *Аероплани*. П’єса / Пер. з ісп. С.Борщевського. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2017.
- Гундорова Т. *Післячорнобильська бібліотека*. Український літературний постмодернізм. Київ: Критика, 2005.
- Гомбрович В. *Івона, принцеса бургундського*. Шлюб. Оперета. П’єси / Пер. з польськ. Л.Андрієвської. Львів. Видавництво Анетти Антоненко, 2021.
- Грум С. *Події у місті Гора*. П’єса / Пер. зі словен. М.Климець. Київ. Видавництво Анетти Антоненко, 2021.

Ołena Bondarewa, Artur Bracki, *Wydawnicza kolekcja dramaturgiczna jako otwarta...*

Дебру Т. *Книжконюх. Дарвін. П'єси* / Пер. з фр. І.Рябчія. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2020.

Дмуховська А. *Як отримати грант “Креативної Європи”: досвід видавництва*. URL: <https://chytomo.com/iak-otrymaty-hrant-kreatyvnoi-ievropy-dosvid-vydavnytstva/>.

Едгар Д. *П'ятдесятниця. П'єси* / Пер. з англ. О.Замойської. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2018.

“Книжка на сцені”: 4 перформанси від українських режисерів. URL: <https://theatre.love/blog/knizhka-na-sceni-4-performansi-v-d-ukra-nskih-rezhiseriv/>.

МакДона М. *Королева краси з Лінана. Людина-подушка. Усікновення руки в Спокані*. П'єси / Пер. з англ. О.Негребецького. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2020.

Мрожек С. *Емігранти. Пішки. Портрет. П'єси* / Пер. з польськ. С.Борщевського, О.Катаєвої. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2016.

Мувавад В. *Пожежі. П'єса* / Пер. з фр. Р.Нємцева. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2018.

Новітня сербська п'єса / Пер. з сербськ.; уклад. Д.Айдачич. Київ: ДЦТМ ім. Леся Курбаса, 2006.

Новітня французька п'єса / Пер. з фр.; упоряд. Н.Мірошниченко. Київ: Юніверс, 2003.

Огнєнович В. *Мілева Айнштайн. П'єса* / Пер. з сербськ. А.Татаренко. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2017.

Особливі прикмети: 10 бесід про ідентичність. URL: <https://anetta-publishers.com/projects/1>.

Пакет Д. *Огнище. 2 год.14. П'єси* / Пер. з фр. Р.Нємцева. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2021.

Реза Я. *Божество різанини. П'єса* / Пер. з фр. І.Рябчія. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2015.

Ружевиц Т. *Між двома картотеками. Вибрані драми* / Пер. з польськ. Л.Андрієвської. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2017.

Серія “Колекція театральна”. URL: <https://cultura.city/news/seria-kolekcja-teatralna>.

Стрідсберг С. *Країна Медея. П'єса* / Пер. зі швед. С.Волковецької. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2017.

Теоретическая культурология, Академический проект – Деловая книга, РИК, Москва-Екатеринбург 2005.

Тужина В. *Театр у книжці*. Яку драматургію друкують в Україні. URL: <https://chytomo.com/perekladna-ta-ukrainska-drama-refleksii-vydavnytstv-ta-teatralni-vtilennia/>.

Угде М. *Диво в чорному будинку*. Комедія на дві дії / Пер. з чеськ. Л.Кіцили. Львів:

- Видавництво Анетти Антоненко, 2020.
- Черняускайте Л.С. *Звільніть золоте лоша*. Ковзанка. П'єси / Пер. з литовськ. Б.Белявців. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2020.
- Шмітт Е.-Е. *Зрада Айнштайна*. П'єси / Пер. з фр. І.Рябчія. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2019.
- Шмітт Е.-Е. *Мадам Пилінська і таємниця Шопена*. Роман / Пер. з фр. І.Рябчія. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2019.
- Шмітт Е.-Е. *Тектоніка почуттів*. П'єси / Пер. з фр. І.Рябчія. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2020.
- Шнайдер С. *Боснійські драми*. П'єси / Пер. з хорватськ. А.Татаренко. Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2021.
- Ярушевська А. *Лариса Андрієвська: "В ідеальному проєкті суть – у назві, а цілі й результати – у першому абзаці"*. URL: <https://theatre.love/ru/blog/larisa-andr-vska-v-dealnomu-pro-kt-sut-u-nazv-a-c-l-y-rezultati-v-pershomu-abzac/>.

Bibliografia

- Andriyevs'ka L., „*Yak teatru ne vyzhyty bez publiky, tak i nam bez pokuptsya*”: *Interv'yu dlya Yuliyi Hanushchak ta Mykoly Tsyhanyuka*, URL: <https://anetta-publishers.com/pres-ses/1441>, [Data dostępu: 09.12.2021].
- Antonenko A., *Pro seriyu „Kolektsiya teatral'na”*, URL : <https://anetta-publishers.com/news/307>, [Data dostępu: 09.12.2021].
- Arł't R., *Svyato zaliza. P'yesa na try diyj*, per. z isp. S. Borshchevs'koho, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2018.
- Bondareva O., *Suchasni dramaturhichni antolohiyi u konteksti antolohizatsiyi ukrayins'kykh kul'turnykh protsesiv. Stat'ya 1. Etap poshuku formativ (1979–2014)*. „Kurbasivs'ki chytannya. Naukovy visnyk NTSTM im. L.Kurbasa”, № 16., Kyiv 2021.
- Bushar M.M., *Tom na fermi. P'yesa*, per. z fr. R. Nyemtseva, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2017.
- Bushar M.M., *Khrystyna, divchyna-korol'*. *P'yesa*, per. z fr. R. Nyemtseva, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2019.
- Chernyauskayte L.S., *Zvil'nit' zolote losha. Kovzanka. P'yesy*, per. z lytovs'k. B. Belyavtsiv, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2020.
- Debru T., *Knyzhkonyukh. Darvin. P'yesy*, per. z fr. I. Ryabchiya, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2020.
- Dmukhovs'ka A., *Yak otrymaty hrant „Kreatyvnoyi Yevropy”*: *dosvid vydavnytstva*, URL:

Ołena Bondarewa, Artur Bracki, *Wydawnicza kolekcja dramaturgiczna jako otwarta...*

- <https://chytomo.com/iak-otrymaty-hrant-kreatyvnoi-ievropy-dosvid-vydavnytstva/>, [Data dostępu: 09.12.2021].
- Edgar D., *P"yatdesyatnytsya. P"yesy*, per. z anhl. O. Zamoys'koyi, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2018.
- Gombrovych V., *Ivona, pryntsesa burhunds'koho. Shlyub. Opereta. P"yesy*, per. z pol's'k. L. Andriyevs'koyi, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2021.
- Grum S., *Podiyi u misti Goga. P"yesa*, per. z sloven. M. Klymets', Kyiv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2021.
- Haleta O., *Vid antolohiyi do ontolohiyi: antolohiya yak sposib reprezentatsiyi ukrayins'koyi literatury kintsya XX – pochatku XXI stolittya: monohrafiya*, Kyiv: „Smoloskyp”, 2015.
- Heorgiu A., *Lyuba moya Lisyrato. Dramy*, per. z hrets'k. A. Savenka, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2020.
- Herbert Z., *Pechera filosofiv. P"yesa*, per. z pol's'k. L. Andriyevs'koyi, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2021.
- Horostisa K., *Aeroplany. P"yesa*, per. z isp. S. Borshchevs'koho, Vydavnytstvo Anetty Antonenko, L'viv 2017.
- Hundorova T., *Pislyachornobyl's'ka biblioteka. Ukrayins'kyy literaturnyy postmodernism*, Kyiv: „Krytyka”, 2005.
- „Knyzhka na stseni”: 4 performansy vid ukrayins'kykh rezhyseriv, URL: <https://theatre.love/blog/knyzhka-na-scen-4-performansi-v-d-ukra-nskih-rezhiser-v/>, [Data dostępu: 09.12.2021].
- MakDona M., *Koroleva krasy z Linana. Lyudyna-podushka. Usiknovennyya ruky v Spokani. P"yesy*, per. z anhl. O. Nehrebets'koho, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2020.
- Mrozhek S., *Emihranty. Pishky. Portret. P"yesy*, per. z pol's'k. S. Borshchevs'koho, O. Katayevoyi, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2016.
- Muavad V., *Pozhezhi. P"yesa*, per. z fr. R. Nyemtseva, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2018.
- Novitnya frantsuz'ka p"yesa*, per. z fr., uporyad. N. Miroshnychenko, Kyiv: „Yuniver”, 2003.
- Novitnya serbs'ka p"yesa*, per. z serbs'k., uklad. D. Aydachych, Kyiv: DTSTM im. Lesya Kur-basa, 2006.
- Ohnyenovych V., *Mileva Aynshtayn. P"yesa*, per. z serbs'k. A. Tatarenko, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2017.
- Osoblyvi prykmety: 10 besid pro identychnist'*, URL: <https://anetta-publishers.com/projects/1>, [Data dostępu: 09.12.2021].
- Paket D., *Ohnyshche. 2 hod.14. P"yesy*, per. z fr. R. Nyemtseva, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2021.

- Reza Ya., *Bozhestvo rizanyyny. P"yesa*, per. z fr. I. Ryabchiya, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2015.
- Ruzhevych T., *Mizh dvoma kartotekamy. Vybrani dramy*, per. z pol's'k. L. Andriyevs'koyi, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2017.
- Seriya „Kolektsiya teatral'na”*, URL: <https://cultura.city/news/seria-kolekcia-teatralna>.
- Shmitt E.-E., *Zrada Aynshtayna, P"yesy*, per. z fr. I. Ryabchiya, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2019.
- Shmitt E.-E., *Madam Pylins'ka i tayemnytsya Shopena. Roman*, per. z fr. I. Ryabchiya, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2019.
- Shmitt E.-E., *Tektonika pochuttiv. P"yesy*, per. z fr. I. Ryabchiya, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2020.
- Shnyder S., *Bosnijs'ki dramy. P"yesy*, per. z khorvat-s'k. A. Tatarenko, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2021.
- Stridesberg S., *Krayina Medeya. P"yesa*, per. zi shved. S. Volkovets'koyi, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2017.
- Teoretycheskaya kul'turolohyya*, Moskva-Ekaterynburh: Akademycheskyy proekt, Delovaya knyha, RYK, 2005.
- Tuzhyna V., *Teatr u knyzhtsi. Yaku dramaturhiyu drukuyut' v Ukraini*, URL: <https://chytomo.com/perekladna-ta-ukrainska-drama-refleksii-vidavnytstv-ta-teatralni-vtilennia/>, [Data dostępu: 09.12.2021].
- Uhde M., *Dyvo v chornomu budynku. Komediya na dvi diyi*, per. z ches'k. L. Kitsyly, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2020.
- Vaydler T. ... *shkiroyu nashykh zubiv*, per. z anhl. ta uporyad. V. Myts'ko, Yu.-A. Franko, Kyiv: „Fakt”, 2004.
- Val'yekho A.B., *Suddi unochi. P"yesa*, per. z isp. H. Hrabovs'koyi, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2021.
- Vorozhbyt N., *Pohani dorohy. P"yesa*, L'viv: Vydavnytstvo Anetty Antonenko, 2021.
- Yarushevs'ka A., *Larysa Andriyevs'ka: “V ideal'nomu proyektii sut' – u nazvi, a tsili y rezul'taty – u pershomu abzatsi”*, URL: <https://theatre.love/ru/blog/larisa-andr-vska-v-dealnomu-pro-kt-sut-u-nazv-a-c-l-y-rezultati-v-pershomu-abzac/>, [Data dostępu: 09.12.2021].

